

Sprawozdanie-Podstawy podejmowania decyzji

Julia Wartalska 266466

1) Wstęp

Tematem mojego projektu jest znalezienie takiej trasy w terenie między wybranymi punktami, aby znaleźć optymalny (minimalny) koszt budowy wodociągu. Jest to problem NP-trudny.

Mapę terenu przedstawiłam za pomocą grafu nieskierowanego. Wierzchołki są punktami, w których może być zakończona trasa. Krawędzie grafu przedstawiają możliwe ścieżki, po których można poprowadzić trasę budowy wodociągu. Między każdym z węzłów mogą być inne wartości przepływu (Q) oraz średnic (D).

W celu znalezienia optymalnego rozwiązania posłużę się oprogramowaniem CPLEX, a do obliczenia kosztów budowy wodociągu między konkretnymi punktami i do wykonania heurystyki posłużę się językiem programowania Python.

2) Sformułowanie matematyczne- obliczanie kosztów

Koszt budowy przewodu wodociągowego zbudowanego z rur z tworzyw sztucznych o długości L, składającego się z m odcinków o różnych średnicach, to koszt całkowity będzie stanowił sumę kosztów każdego odcinka.

Koszt budowy jest rozumiany jako koszt inwestycji.

Jest przedstawiony wzorem:

$$I = \sum_{i=1}^{i=m} (A + B * D_i^N) * L_i \text{ [zł]},$$

gdzie

A,B,n - parametry zależne od materiału przewodu, rodzaju gruntu i innych warunków budowy

A=310

B=4400

n=1.7

Wzór na wartość średnicy:

$$D = \left(\frac{1}{\gamma * R} \right)^{\frac{1}{n+5.33}} * Q^{\frac{3}{n+5.33}} \text{ [m]},$$

gdzie

Q-przepływ wody [$\frac{m^3}{s}$]

R, C, n, α -stałe

$$\gamma = \frac{\alpha * \mu * n * C}{796.5 * e}$$

μ – współczynnik zespołów pompowych

e – cena kWh energii [zł]

$\mu = 0.72$

$\alpha = 0.175$

$$R = 1$$

$$e = 0.5 \text{ zł}$$

Q przyjmuje wartości: 0.15, 0.1, 0.11, 0.05, 0.08, 0.12, 0.16 [$\frac{m^3}{s}$]

3) Implementacja w Python- obliczanie kosztów

```
import numpy as np
import csv
import networkx as nx
import matplotlib.pyplot as plt
# przykładowe wartości Q
Q_values = [0.15, 0.10, 0.11, 0.05, 0.08, 0.12, 0.16] # m^3/s
# Przykładowe wartości L
values_of_L = [10, 20, 13, 9, 7, 8, 15] # m
# Krawędzie grafu
edges = [(1, 2), (1, 3), (1, 4), (3, 4), (3, 5), (3, 6), (4, 7)]

A = 310
B = 4400
n = 1.5
N = 1.7
R = 1
ni = 0.72
alfa = 0.175
e = 0.5
gamma = (ni * n * alfa * B) / (796.5 * e)

#średnica
def D(Q):
    cz1 = pow((1 / (gamma * R)), (1 / (n + 5.33)))
    cz2 = pow(Q, (3 / (n + 5.33)))
    D = cz1 * cz2 # m
    return D

srednice = []
price = []
for i in range(len(Q_values)):
    sr = round(D(Q_values[i]), 2)
    srednice.append(sr)

#koszta budowy
def cost(D, L):
    I = (A + B * pow(D, N)) * L
    return I

for i in range(len(srednice)):
    c = round(cost(srednice[i], values_of_L[i]), 2)
    price.append(c)

# Tworzenie macierzy kosztów
matrix = np.zeros((len(edges), len(edges)))

# Przypisywanie wag krawędzi z listy price
for i, (u, v) in enumerate(edges):
    cost_val = price[i]
    matrix[u - 1, v - 1] = cost_val
    matrix[v - 1, u - 1] = cost_val
```

```

# Zamiana 0 na 9999 w macierzy
matrix[matrix == 0] = 999999

# Wyświetlanie macierzy kosztów
print("Macierz kosztów:")
print(matrix)

G = nx.Graph()

G.add_nodes_from(range(1, len(edges) + 1))

edge_labels = {}
for i, (u, v) in enumerate(edges):
    G.add_edge(u, v)
    edge_labels[(u, v)] = f"Cost: {matrix[u - 1, v - 1]}, Q: {Q_values[i]}"
    edge_labels[(v, u)] = f"Cost: {matrix[v - 1, u - 1]}, Q: {Q_values[i]}"

pos = nx.spring_layout(G)
nx.draw(G, pos, with_labels=True, node_size=500, node_color='skyblue',
        font_size=10, edge_color='black', linewidths=1,
        alpha=0.7)
nx.draw_networkx_edge_labels(G, pos, edge_labels=edge_labels,
                             font_color='red')

plt.savefig("graph.png")
plt.show()

```

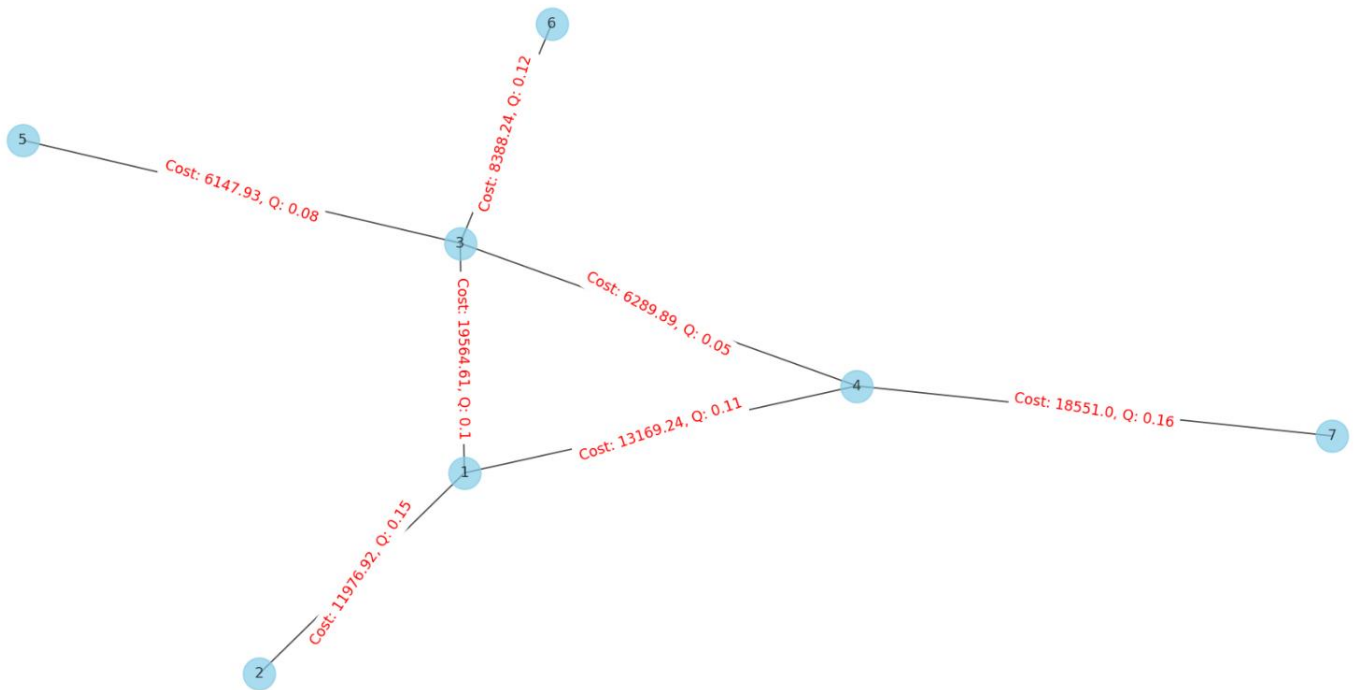
Powyższy program na podstawie wzorów w punkcie 2) oblicza macierz kosztów. Połączenia między węzłami w grafie, zostały dobrane przeze mnie.

Wynikiem jest macierz kosztów, która zawiera jednostkowe koszty(I) między punktami:

	1	2	3	4	5	6	7
1	999999	11976.92	19564.61	13169.24	999999	999999	999999
2	11976.92	999999	999999	999999	999999	999999	999999
3	19564.61	999999	999999	6289.89	6147.93	8388.24	999999
4	13169.24	999999	6289.89	999999	999999	999999	18551
5	999999	999999	6147.93	999999	999999	999999	999999
6	999999	999999	8388.24	999999	999999	999999	999999
7	999999	999999	999999	18551	999999	999999	999999

gdzie duża liczba-999999 oznacza brak krawędzi między danymi wierzchołkami.

Graficzne przedstawienie:

4) Sformułowanie matematyczne problemu optymalizacyjnego

Dane:

Macierz kosztów- $C = [c_{i,j}]_{7 \times 7}$

$c_{i,j}$ – pojedynczy koszt budowy odcinka $i - j$)

Nodes=7 (liczba wierzchołków)

Max_flow=0.3 (maksymalny przepływ) $[\frac{m^3}{s}]$

Max_cost=50000 [zł] (pieniądze przeznaczone na inwestycję)

Start=6 (węzeł startowy)

Stop=7 (węzeł końcowy)

Wartości przepływów na węzłach:

Q_values=0.15, 0.10, 0.11, 0.05, 0.08, 0.12, 0.16 $[\frac{m^3}{s}]$

Zmienne decyzyjne:

X-macierz zmiennych decyzyjnych

$$X = [x_{i,j}]_{7 \times 7}$$

$x_{i,j} = 1$, gdy dana krawędź została wybrana

$x_{i,j} = 0$, w przeciwnym przypadku

Funkcja celu:

$$F(X) = \sum_{i=1}^7 \sum_{j=1}^7 c_{i,j} * x_{i,j}$$

Cel:

Minimalizacja funkcji celu $F(X)$

Ograniczenia:

$$i, j \in \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$$

$$\sum_{j=1}^7 x_{start,j} = 1$$

$$\sum_{i=1}^7 x_{i,stop} = 1$$

$$\sum_{i=1}^7 \sum_{j=1}^7 c_{i,j} * x_{i,j} \leq \text{Max\_cost}$$

$$\sum_{i=1}^7 \sum_{j=1}^7 c_{i,j} * x_{i,j} \leq Q\_values$$

$$\sum_{i=1}^7 \sum_{j=1}^7 x_{i,j} + \sum_{i=1}^7 \sum_{j=1}^7 x_{j,i} \leq 1, \text{ dla } i \neq j$$

$$\sum_{i=1}^7 x_{i,j} \leq 1$$

$$\sum_{j=1}^7 x_{i,j} \leq 1$$

$$\sum_{j=1}^7 x_{i,j} = \sum_{j=1}^7 x_{j,i} \text{ dla } i \neq start, j \neq stop$$

$$x_{2,j} = 0 \text{ i } x_{i,2} = 0$$

$$x_{i,j} \in \{0, 1\}$$

5) Implementacja w CPLEX

```

6 int start = 6;
7 int stop = 7;
8 int nodes = 7;
9 float Q_values[1..nodes] = [0.15, 0.10, 0.11, 0.05, 0.08, 0.12, 0.16]; //wartości przepływu
10 float max_flow = 35.0;
11 //macierz kosztów
12 float C[1..nodes][1..nodes] =
13 [[999999,11976.92,19564.61,13169.24,999999,999999,999999],
14 [ 11976.92,999999,999999,999999,999999,999999,999999],
15 [ 19564.61, 999999,999999,6289.89,6147.93,8388.24,999999],
16 [ 13169.24, 999999,6289.89,999999,999999,999999,18551],
17 [999999,999999,6147.93, 999999,999999,999999,999999],
18 [999999,999999,8388.24,999999,999999,999999,999999],
19 [999999,999999,999999,18551,999999,999999,999999]];
20 int max_cost = 50000; //kwota przeznaczona na inwestycje
21 dvar boolean X[1..nodes][1..nodes]; //macierz zmiennych decyzyjnych
22 dexpr float price = sum(i in 1..nodes, j in 1..nodes) X[i][j] * C[i][j]; //funkcja celu
23 minimize price;
24 subject to {
25     //suma w kolumnach i wierszach równa max 1
26     forall(j in 1..nodes)
27         sum(i in 1..nodes) X[i][j] <= 1;
28     forall(i in 1..nodes)
29         sum(j in 1..nodes) X[i][j] <= 1;
30     // Ograniczenia dotyczące startu i końca budowy
31     sum(i in 1..nodes) X[start][i] == 1 && sum(i in 1..nodes) X[i][stop] == 1;
32     // Ograniczenie maksymalnej przepustowości
33     forall(i in 1..nodes)
34         sum(j in 1..nodes, j in 1..nodes) X[i][j] * Q_values[i] <= max_flow;
35     // Ograniczenie kosztu budowy
36     forall(i in 1..nodes, j in 1..nodes)
37         sum(i in 1..nodes, j in 1..nodes) X[i][j] * C[i][j] <= max_cost;
38     // Eliminacja cykli
39     forall(i in 1..nodes, j in 1..nodes: i != j)
40         X[i][j] + X[j][i] <= 1;
41     //wymuszenie równowagi przepływu w wierzchołkach.
42     forall(i in 1..nodes: i != start && i != stop)
43         sum(j in 1..nodes) X[i][j] == sum(j in 1..nodes) X[j][i];
44     //przeszkody np. awaria, węzeł 2 wyłączony z użytku
45     forall(i in 1..nodes)
46         X[2][i] == 0 && X[i][2] == 0;

```

Wyniki:

Macierz zmiennych decyzyjnych:

$$X = \begin{bmatrix}
 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\
 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\
 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\
 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \\
 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\
 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\
 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0
 \end{bmatrix}$$

Wartość funkcji celu:

price=33229.13 [zł]

CPLEX wybrał następujące przejście po krawędziach grafu:

6→3→4→7

6) Heurystyka

Do rozwiązania powyżej opisanego problemu użyłam metaheurystyki-algorytmu Tabu search.

Algorytm składa się z następujących kroków:

- 1) Inicjalizacja początkowego rozwiązania.
- 2) Inicjalizacja listy tabu, która przechowuje ruchy, których nie można powtórzyć przez określony czas.
- 3) Obliczanie wartości funkcji celu dla aktualnego rozwiązania, która określa jakość rozwiązania.
- 4) Generowanie nowych rozwiązań przez wykonanie ruchów w przestrzeni sąsiednich rozwiązań.
- 5) Wybór najlepszego ruchu.
- 6) Aktualizacja listy tabu.
- 7) Powtarzanie kroków 3-6 przez 1000 iteracji (warunek stopu).
- 8) Zwrócenie najlepszego rozwiązania po spełnieniu warunku stopu.

Próbowałam dwukrotnie implementować ten algorytm za pomocą . W pierwszym podejściu wynik, czyli macierz binarna zmiennych decyzyjnych nie spełniała ograniczeń, to samo dotyczyło wartości funkcji celu, która była znacznie większa niż maksymalna kwota przeznaczona na inwestycję. W drugim podejściu natomiast, wartości zmiennych decyzyjnych wynosiły 0, a co za tym idzie wartość funkcji celu również wynosiła 0.

7) Wnioski

Powyżej opisany problem okazał się być ciekawym powiązaniem rzeczywistych technicznych aspektów z metodami optymalizacji.

Trudnym zadaniem było znalezienie odpowiedniego podejścia do opisanego przeze mnie zagadnienia, sposób zapisu sieci wodociągowej jako grafu okazał się dobrym pomysłem.

Oczywiście problem został uproszczony, budowa sieci wodociągowej jest trudnym zagadnieniem pełnym ograniczeń dotyczących specyfiki tego problemu.

Dzięki CPLEX udało się znaleźć optymalną cenę budowy wodociągu między podanymi punktami.

Heurystyka okazała się nie być dobrym narzędziem do znalezienia optymalnego rozwiązania, wystąpiły problemy przy implementacji. Wyniki nie były przybliżone do tych uzyskanych za pomocą narzędzia CPLEX, wartość funkcji celu przekraczała budżet, a krawędzie wybierane przez program nie spełniały ograniczeń.

Literatura:

„Projektowanie sieci wodociągowej” W. Petrozolin, Warszawa 1974

„Systemy zaopatrzenia w wodę i usuwania ścieków” Edward W. Mielcarzewicz, Jerzy Wartalski, Wrocław 1990